

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В РЕФОРМОВАНИХ СТРУКТУРАХ АГРОФОРМУВАНЬ

*Кафлевська С. Г. к.е.н., доцент, Власенко І. В. к.е.н., ст. викладач
Вінницький державний аграрний університет*

В роботі розглядаються передумови, які необхідні для виробництва екологічно чистої продукції в малих формах господарювання. Досліджено проблеми розвитку екологічного дорадництва у регіональних економічних системах. Показано процес ефективного функціонування дорадчих служб, як однієї з ланок, що забезпечує виконання інформаційної і консультаційної функції щодо екобезпеки сільськогосподарського виробництва.

В ході реформування аграрного сектору економіки України створено 16,1 тис. агроформувань нового типу. В їх структурі 1,8 тис. (11,2%) фермерських господарств і 3,7 тис. (22,9%) приватних підприємств. Новостворені підприємства та особисті господарства зіткнулися з певними проблемами в сучасних умовах екологічного та ринкового середовища.

Сучасна екологічна криза призвела до утворення депресивних аграрних територій. Досить тривожним слід вважати і той факт, що демографічна та поселенська криза охопила майже дві третини районів Київської, близько 40% - Черкаської і Луганської, третину Вінницької, близько чверті Житомирської, Хмельницької та Кіровоградської областей [1 С.59-66.].

Саме в процесі ринкової трансформації демографічна та поселенська криза досліджувався багатьма вченими [2-10].

Метою нашої роботи було намітити шляхи екологізації виробництва в малих формах господарювання.

За даними суцільного обстеження сіл, проведеного органами Державної статистики, сьогодні депопуляція перевищує 15 осіб на 1000 жителів у 111 районах, а частка деградуючих сіл – більша за 40% у 79 з 490 адміністративних районів України.

Отже, державна політика відносно села сьогодні в тупиковому стані, реформи, які мали зробити селянина власником, господарем провалились, які подальші кроки невідомо. На хвилі незрозумілості в аграрний сектор пішли працювати бізнесмени, які не мають сільськогосподарської, а інколи ніякої, освіти. Результат роботи невідготовлених спеціалістів добре відомий. Зростання масштабів господарської діяльності, непродумана стратегія природокористування призвели в кінцевому результаті до різкого збільшення антропогенного навантаження на природне середовище, виникнення негативних екологічних явищ.

Основним шляхом вирішення екологічних проблем АПК в сучасних умовах є екологізація агропромислового виробництва. Екологізація АПК у цілому має перешкоджати негативному впливу на стан навколишнього природного середовища. Екологізація агропромислового виробництва повинна забезпечити збереження і відтворення природно-ресурсного потенціалу АПК, сформувати екологічно комфортне середовище для життя і діяльності населення, забезпечити його екологічно чистою сільськогосподарською продукцією. Основним фактором гармонізації відносин між суспільством і природою є цілеспрямована екологізація матеріального виробництва, тобто створення енерго-, ресурс- та природозберігаючих типів техніки і технологій, формування екологобезпечних підприємств та виробництв. Одним із важливих і складних стратегічних завдань в цьому плані є перехід агропромислового комплексу держави на шлях виробництва екологічно чистої продукції. Виходячи із чотирьохрічного досвіду нашої роботи можна сказати, що керівникам малих форм господарювання на селі необхідна екологічна підтримка, тому що хаос в законодавчих і відомчих документах дуже великий. Отже виникає необхідність у створенні нових Програм які б мали інформаційно – консультативне забезпечення з питань юриспруденції, сучасних досягнень науки, техніки і технології, яке спрямоване на підвищення рівня знань та вдосконалення практичних навичок виробництва екологічно чистої продовольчої сировини. Тому для регіонів Поділля був розроблений спільний українсько-американський проект з апробацією у Вінницькому регіоні "Підвищення дохідності приватного сектору в сільському господарстві України шляхом запровадження сільськогосподарського дорадництва".

Вінницький державний аграрний університет є піонером по створенню і розвитку дорадчої служби в Україні на базі вищого навчального закладу.

Кабінетом Міністрів України схвалена Концепція цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на 2005-2009 роки.

Метою Програми є проведення державної політики, спрямованої на реалізацію Закону України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" для задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх видів та організаційних форм власності, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства, розвитку сільської місцевості.

Відповідно до Концепція цільової програми, ми пропонуємо структуру дорадницької екологічної служби регіону (рис. 1).

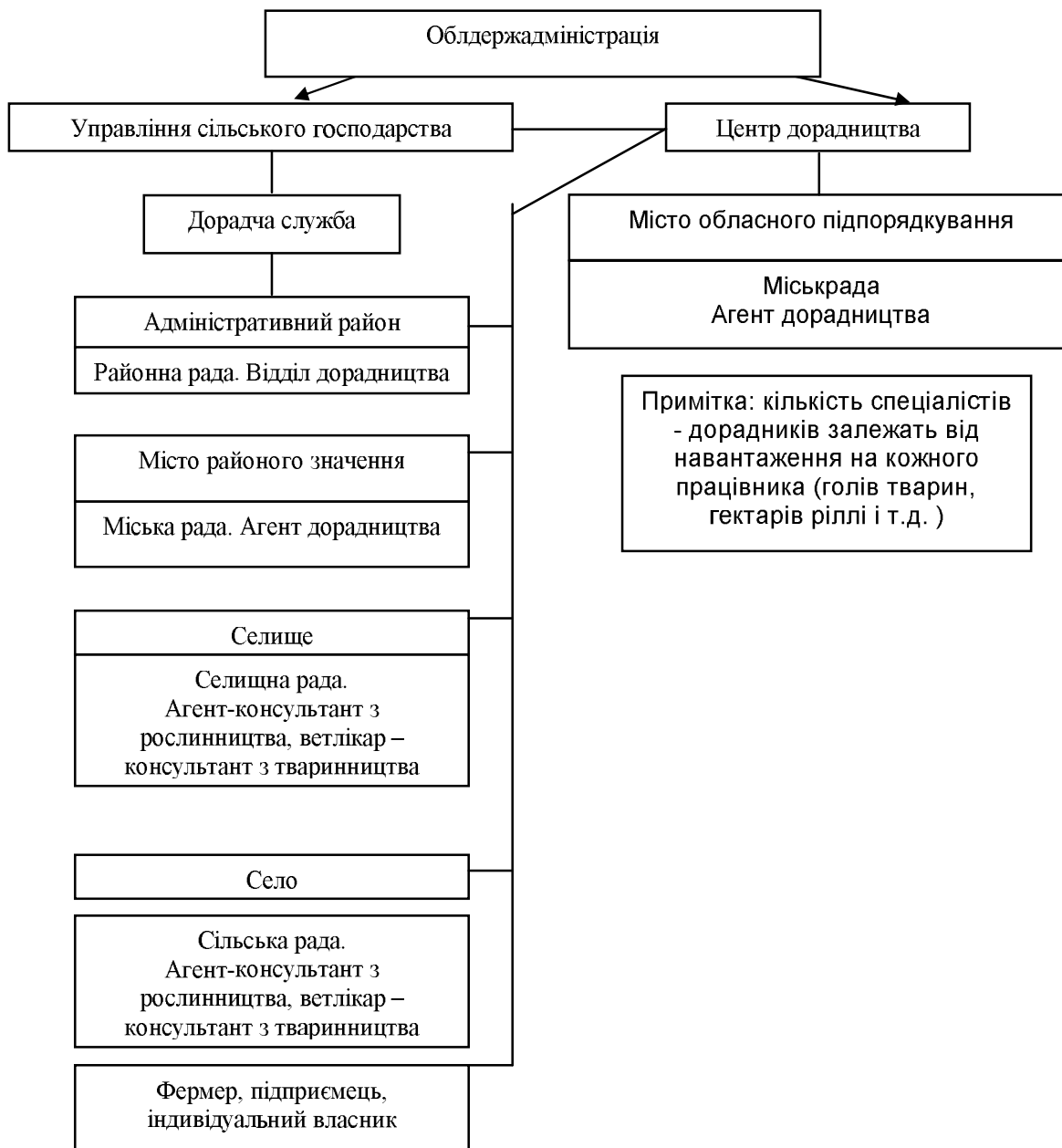

Рис. 4.1. Структура дорадницької служби регіону

Відомо, що погано працююча служба Дорадництва є ще одним каналом викачування матеріальних ресурсів з аграрного сектору, а добре працююча сприяє розвитку галузі та покращенню умов життя сільського товаровиробника. Тому, оцінку ефективності необхідно розглядати як перевірку відповідності результатів Дорадництва тій меті, яка стоїть перед службою, як основного інструменту аграрної політики. Ефект дорадчої служби рахується позитивним, якщо це призводить до збільшення чистої вигоди країни у порівнянні з ситуацією коли дорадча служба не організована і не працювала.

Як свідчать дослідження, найбільшу життєздатність виявляють дорадчі служби, створені на базі вищих учбових та науково-дослідних закладів. І цьому є логічне пояснення:

- персонал таких служб має багатий досвід науково-практичної та педагогічної роботи;
- служби мають досить міцну матеріально-технічну базу і для свого створення не потребують особових витрат;
- вони не зацікавлені у наданні інформації, що є корисною для певних структур (органів управління, організацій, що є постачальниками матеріально-технічних засобів);
- сільськогосподарські товаровиробники довіряють працівникам таких служб, як незалежним структурам.

Певне розповсюдження в Україні набули також консалтингові служби, створені за підтримки коштів різноманітних закордонних проектів. Однак, як свідчить досвід, вони виявляють досить слабку життєздатність після закінчення терміну дії проекту і припинення фінансування.

При цьому спостерігається така залежність. З одного боку, система не в змозі існувати та розвиватися без державної підтримки. З іншого – державне управління сільськогосподарським виробництвом потребує наявності та ефективного функціонування дорадчих служб, як однієї з ланок, що забезпечує виконання інформаційної і консультаційної функції щодо екобезпеки продукції АПК.

Адже від того, якої якості харчові продукти ми споживаємо, якої чистоти п'ємо воду і яким повітрям дихаємо, залежить здоров'я людей та тривалість їхнього життя. У процесі еволюційного розвитку життя в біосфері Землі людина адаптувалася до певних умов проживання, які визначаються насамперед якістю продуктів харчування, води та повітря, характеризуються певними хімічним складом та фізичними, фізико-хімічними, біохімічними й біологічними властивостями. В результаті в організмі людини сформувалися певні механізми, що зафіксовані в генетичному коді та підтримують гомеостаз.

Чим більше речовин, невластивих природі (ксенобіотиків), потрапляє в організм людини, тим більше порушуються всі її життєві функції. Це супроводжується різними хворобами і призводить до смерті. Якщо смертність переважає народжуваність, відбувається зменшення чисельності населення. Це і спостерігається останнім часом в Україні. Тому виникає необхідність нових наукових підходів до сучасних методів екологізації сільськогосподарського виробництва.

Висновки

1. До найбільш гострих проблем екологізації виробництва є недостатній рівень підприємницької ініціативи, обумовлений низьким рівнем знань та професійних навичок працівників сфери малих форм господарювання, низьку продуктивність праці через недоступність до сучасних технологій, незадовільне забезпечення правовою та економічною інформацією сільських підприємців та інші.

2. Державне управління сільськогосподарським виробництвом потребує наявності та ефективного функціонування дорадчих служб, як однієї з ланок, що забезпечує виконання інформаційної і консультаційної функції щодо екобезпеки сільськогосподарського виробництва. Впровадження екологічно-дорадницької служби регіону дасть змогу значно покращити виробництво екологічно чистих продуктів харчування.

Список використаних джерел

1. Прокопович І., Шепотько А. Депресивність аграрних територій: український вимір // Економіка України. - 2003. - №7. - С.59-66.

2. Бугуцький О. Соціально-трудова аспект праці в аграрному секторі економіки // Економіка України та шляхи її подальшого реформування. Матеріали Всеукраїнської наради економістів, 14-15 вересня 1995 р. К.: "Тенеза". 1996. - 323 с.

3. Бугуцький О.А., Бортник Т.І. Про рівень життя і оплати праці в сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. -2000. -№10. - С. 81 - 85

4. Бортник Т.І. Мотиваційні пріоритети в діяльності фермерських господарств // Економіка АПК. - 2003. - №5. - С.25-28.

5. Зиновьев Ф.В. Формирование эффективных механизмов хозяйствования в агропромышленном комплексе Крыма. - Симферополь: Таврия, 2001. - 260 с.

6. Калиниченко И. А. Мотивы и стимулы в труде руководителя сельскохозяйственного предприятия. — Симферополь: Таврия, 2001. - 142 с.

7. Мицишина Н.П. Продуктивність та оплата праці в умовах реформування сільськогосподарського виробництва // Науковий вісник Національного аграрного університету / Ред. кол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. - К., 1997 - Вип.35. - 2001. -344с.

8. Притула О. Особливості формування мотиваційних механізмів підвищення ефективності господарювання в сфері підприємництва // Регіональна економіка. - 2001. -№1.- С.112-118

9. Реформування соціальної сфери села: організаційно - методичні засади / За ред. П.Т.Саблука. - К.: ІЛІ- УААН, 2000. - 475 с.

10. Формування ринкового механізму в аграрному секторі АПК / За ред. В.К.Терещенка. - К.: ЗАТ "НІЧ ЛАВА". 2002. - 384 с.

11. Проект Закону України "Про стимулювання розвитку регіонів"